

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת וישלח תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

בן אדם אינו חפץ!

ראיה עצומה לכך מירחל אמנו, נאמר ברחל, בשכר שתפסה פלך של שתיקה יצאה ממנה 'בנימין', שנשתבח במעלת השתיקה – ידע במכירת יוסף ולא גילה לאביו ולכן האבן על שמו בחושן הייתה נקראת 'ישפה' דהיינו, 'יש פה' שהיה לבנימין פה לדבר ולא דיבר.

וכן יצא מצאצאיה 'שאל המלך' שנשתבח במעלת השתיקה שלא גילה לקרוביו על דבר המלוכה, ואף 'אסתר המלכה' מבני רחל, שידעה לשמור על פיה כנאמר 'אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה' – אסתר הצליחה לשמור סוד שלא כדרך הטבע. ומהיכן נבע הכל, מכוח השתיקה של רחל, כדברי המדרש 'היה יעקב משלח לרחל סבלונות ולכן נוטלן ממנה ונותנן ללאה' – ורחל שותקת, כל השנים לא הכלימה אחותה.

וכן לאה הצדקנית בשכר שתפשטה פלך הודיה, אמרה בשמחה ובלב שלם: 'הפעם אודה את ה', עמדו כל בניה בעלי הודיה, יהודה מה כתיב ביה: (בראשית מט, ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך'. דוד המלך אמר: (תהלים קלו, א) 'הודו לה' כי טוב'. דניאל כתיב ביה: (דניאל ו, יא) 'ומצלא ומודא קדם אלהיה'.

והאמת היא שמעשה שאדם עושה לטוב ולמוטב משפיע לא רק על האדם עצמו אלא על הבריאה כולה וכמו שמצינו בפרשת נח שנאמר (בראשית ו יא יב) 'ותשחת הארץ לפני האלקים וגו' כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ'. ומובא ברש"י אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן עכ"ל.

וצריך להבין, מהו החטא בזה והלא בעלי חיים אינם בעלי בחירה ואין בהם דעת? אלא הביאור הוא כמו שכתב המסילת ישרים (פ"א) שאם האדם מתרחק מבוראו הוא מתקלקל ומקלקל את העולם עמו ע"ש.

כך בדור המבול מעשי האדם היו רעים ונעשה קלקול בטבע הבריאה וממילא נשתנתה הבריאה ונהיה מצב של 'השחית כל בשר' שגם בעלי החיים השתנו וזו כוונת הכתוב 'ותשחת הארץ...' 'כי השחית כל בשר...' להוכיח שכל כך הורעו מעשי האדם עד כדי שהשפיעו על כל הבריאה והמבול בא מפני רוע מעשי האדם וזה היה גם בבני נח מכח אדם הראשון שהיו כלולים בו כל הנשמות. (על אף שכתב הנפש החיים שדווקא בן ישראל משפיעים מעשי, הרי שהוסיף בדבריו שדווקא אחר מתן תורה אבל קודם מתן תורה היו כל הבריות משפיעים מעשיהם על הבריאה).

אכן, אנו למדים כי כל מעשה הוא משנה והופך את האדם והעולם מן הקצה אל הקצה ללא כל שיעור קצוב.

נוכח שיהיו כל מעשינו לשם שמים ונהיה אנו וזרענו עבדי ה' – אמנו!

"מוישי, תראה לאבא איך אתה מברך על הסוכרייה, פתח מוישי את פיו בשמחה והחל מברך: "ברוך אתה ה'... שהכל נהיה בדברו, אמנו!" "מוישי, לא צריך לומר 'אמן' אחר שמברכים, רק מי ששומע את הברכה הוא עונה את האמן!"

וכולנו יודעים, שכמה שתסביר ל'מוישי' – זה לא יעזור! מי שרוצה שבנו הקטן לא יענה 'אמן' אחר הברכות שמברך בעצמו, אזי הוא עצמו, צריך להימנע לא לענות 'אמן' אחר הברכות של בנו. ילד קטן, פחות מבין הסברים בשכלו – הוא רואה ושומע מעשים בחושיו! מה שהוא רואה שאבא ואימא עושים, זה מה שהוא עושה, תמונה אחת – יותר מאלף מילים!

בפרשה, אנו רואים דבר נפלא ביותר, התורה מלמדת אותנו שלא רק הדוגמא האישית לעיני הילד היא המשפיעה, אלא אף כל מעשה ומעשה שעושה הורה, אף זמן רב טרם שנולדו בניו ובנותיו, משפיע הוא על האדם עצמו ועל תולדותיו – לעולם ועד.

אכן, בן אדם, אינו חפץ! – מכונית שנעשה עמה מעשה טוב, ולהפך – מעשה רע – נשארה אותה מכונית, לא נוכל להרגיש הבדל בנסיעה עמה. אולם, אדם שעשה מעשה טוב ולהפך מעשה שאינו הגון, הוא אינו אותו אדם כלל, אלא, כל מעשה טוב או רע מעשה רע, הרי הוא משנה את האדם משריש וזורע בתוכו תכונות עצומות כפי מעשיו.

אנו קוראים בפרשה: "וַתֵּצֵא דִּינָה בַת לָאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְרָאוּת בְּבִנוֹת הָאֶרֶץ" (בראשית לד, א-ב) ופרש"י: בת לאה – ולא בת יעקב?! אלא, על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית הייתה, שנאמר "וַתֵּצֵא לָאָה לְקַרְנָתוֹ וַתֵּאֱמָר אֲנִי תְּבוּאָה כִּי שָׁכַר שִׁכְרָתִיךָ בְּדֹנְאֵי בְנֵי" (בראשית ל, טז) ועליה משלו המשל: 'כאמה כבתה'. (יחזקאל טז מד).

חידוש עצום, כותב האור החיים טעם היציאה של דינה לראות בבתות הארץ, לצד היותה בתה של לאה שאילו הייתה בת רחל לא הייתה יוצאה. אלא לצד שאימה לאה הייתה יצאנית (ב"ר פ"פ) ילדה את בתה במזוגה וטבעה, עכ"ל.

הנה, אילו לאה לא הייתה יוצאת לקראת יעקב, לא הייתה משרישה ההנהגה של היציאה אצל בתה. אולם, כאשר עשתה מעשה זה, הרי שהיא נעשתה אדם אחר, מעשה זה הוסיף באישיותה את התכונה לצאת מן הבית חוצה. מכאן נלמד ונשכיל, כל מעשה ומעשה ולו הקטן ביותר, משפיע על אישיותו של אדם, אדם נתן צדקה לנוקם – הוא אינו אותו אדם שהיה רגע אחד קודם לכן, אלא, אדם זה זרע ונטע בעצמו מידת הנתינה והחסד, מידה זו גם תוכל לעבור ממנו לזרעו אחריו לדורות עולם. אדם שכבש את כעסו – הוא אינו אותו אדם שהיה לפני חמש דקות, הוא זרע בעצמו תכונה של מעלת שתיקה וההבלגה לעולם.

שאלה

האם יש לחוש למה שמפרסמים מעת לעת שיש תולעים בשם "אניסאקים" בדגי סלמון ועוד, ושלכן יש לקנות אך ורק דגים שיש עליהם חותמת כשרות בלבד ונקיים מתולעים?

תשובה

בגמרא חולין סז: מסיקא, קוקיאני אסירי, מאי טעמא מינן נייס ועייליה ליה באוסייה. דרני, דבישרא אסירי, דכוורא שריין.

ופירש רש"י, קוקיאני: תולעים שבכבד ובריאה. מינן נייס וכו': כשהבהמה ישנה נכנסים לחוטמה ומשם לקנה ריאה וכבד. דרני: תולעים הנמצאים בין עור לבשר כשמופשיטין הבהמה. (ותולעים הנמצאים בבשר דנים כתולעים הנמצאים בין עור לבשר, כ"כ הרשב"א בתוה"ב הקצר ב"ג ש"ג דף פב ע"ב)

אבל התוספות ד"ה קוקיאני כתבו שרבינו תם הקשה על פירש"י, ופירש בדגים מייירי. וכ"כ הרא"ש והרשב"א בשם ר"ת.

והנה במאירי שם בד"ה ולענין, כתב דקוקיאני הם תולעים הנמצאים במעי הבהמה או הדג והם אסורים כיון שבאו מעלמא ונכנסו דרך החוטם והוא הדין אם נמצאו בריאה ובכבד שמוא דרך קנה נכנס, ומורנא (כוונתו לדרני) הוא תולעת הנמצא בתוך הבשר בבהמה הן בדגים, וזדאי לא מחוץ באו אלא שם נתהוו והוא ענין מינייהו גבלי" עכ"ל. ומשמע דקוקיאני אסורים אפילו אם נמצאו בבשר הדג כיון שבאו מעלמא, אלא שלענין תולעת ה"מורנא" יש לנו ידיעה ברורה שהיא מתהווה אך ורק בבשר הדג, ואבל אין ללמוד מהסוגיא שכל מין תולע איזה שיהיה, הנמצא בבשר הדג נתהווה אך ורק ממנו ולא הגיע מחוטמו של דג, ויש לבדוק כל מין לגופו כי אפשר שהגיע דרך חוטמו של דג לכל גופו של הדג וכן ראיתי שכתב כן בשו"ת שבט הלוי חלק ד סימן פג בכוונת המאירי ע"ש.

וכן בספר כנסת הגדולה בהגב"י סי' פד אות קא, כתב מתחילה לבאר את הסוגיא, שאפשר שדווקא בדרני שהיא סוג תולעת מסויימת, והיה ברור לחז"ל שתולעת זו היא הנוצרת בתוך בשר הדג, ולא בשאר סוגי תולעים, ע"ש.

אלא שמרן הבית יוסף (חלק י"ד סי' פד) כתב דמשמע דלא אסר ר"ת בדגים אלא הנמצאים במעיים וכיוצא בהם דאיכא למימר בהו דאתו מעלמא, אבל הנמצאים בבשר הדג שרו, דמיניה קא גבילי. וסתמות הדברים משמע קצת דכל מין תולעת שהיא נמצאת בבשר הדג בוודאי לא אתא דרך חוטמו, והיא מותרת.

והרמב"ם (פרק ב מאכ"א ה"ז) כתב לאסור תולעים הנמצאים בדגים מחיים אבל דג מלוח שהתלע מותר. וכתב המגיד משנה שהוא מפרש דקוקיאני הם התולעים שנכנסו לדג מחיים, ודרני הם התולעים שנוצרו בו אחר מיתתו. וע"ש בהשגת הראב"ד. ועכ"פ מבואר מדברי הרמב"ם שאוסר תולעים הנמצאים בבשר הדג מחיים בכל מקום שהם.

וכן דעת ספר התרומה לאסור תולעים אפילו בבשר הדג. וכן הבין הרשב"א בחידושו בדעתו וחלק עליו, וכן כתב בספר תורת חטאת (כלל מז דין א) שכך היא משמעות השערי דורא לאסור תולעים הנמצאים אפילו בבשר הדג.

אלא שהב"ח הביא דברי השערי דורא סימן נב שכתב דלרבינו תם תולעים הנמצאים בחתיכות דגים אסורים, ופירש הב"ח דהשערי דורא מחלק בין דג שלם דבזה יש להתיר התולעים הנמצאים בבשר הדג, ולאסור התולעים הנמצאים במעיו של הדג, אבל כשהדג חתוך אז יש לחוש שהתולעים הנמצאים במעיו של הדג שהם אכן הגיעו מחוטמו וכיו"ב, הם עברו וחדרו כעת בין העור

המשך בעמ' 3

נושא: מורה שהבטיחה למנהלת שלא תחזור על מעשה מסוים ואם היא תעשה תוותר על פיצויים

מורה בסמינר מסוים בצפון הארץ נכנסה לכתה על מנת ללמד את הבנות את השיעור היומי, והתיישבה על הכסא שהיה מרוח בדבק, וכשהמורה רצתה לקום היא קלטה מה עשו לה, והיא התפרצה בחמת זעם על הבנות שגם כך הרעישו והפריעו לה למהלך השיעור, לשאלתה מי עשתה זאת? כמוכן שאף אחת לא ענתה, והמורה השתוללה מזעם [יצוין, ויודגש, שבאותו בוקר המורה הגיעה עצבנית במיוחד לעבודה בגלל שבבית ילדיה הכעיסו אותה מאוד] המורה איבדה שליטה על עצמה, וסטרה לאחת הבנות, הדבר כמוכן עורר המולה והמנהלת הגיעה וביקשה את המורה לסור לחדרה, ושם המנהלת החתימה אותה על מסמך שאם דבר זה יחזור על עצמו המורה תהיה מפוטרת לאלתר ללא קבלת שום פיצויים, השאלה היא האם חתימה על הסכם כזה מחייב או שמא נאמר שזה אסמכתא ואסמכתא לא קניא.

תשובה: אדם שמתחייב לוותר על כסף שמגיע לו באנו למחלוקת גדולה בראשונים, האם מחילה מועילה במקום שיש אסמכתא או לא, ומשכך, המוחזק בכסף יכול לטעון קים לי ואי אפשר להוציא ממנו ממון.

נימוקים: ראשית, יאמר על אתר שדיני אסמכתא המובאים בחו"מ (סי' רז) הם ארוכים ומורכבים מאוד, כך שקשה במאמר קצר להסביר את כל מהלכי הסוגיה והפוסקים שדנו בזה, אבל אגע בקצרה בדבר הנוגע אלינו. שנית, עלי להקדים שאם האדם מתחייב על דבר מסוים שהוא לא מעוניין שיקרה ואם זה קרה הוא ישלם קנס - זה אסמכתא הקלאסית, ואם הוא מעוניין שיקרה והוא יתחייב כך וכך - זה לא אסמכתא אלא תנאי. והנה בנידו"ד זה לא שהמורה תיתן כסף בגלל מעשה כזה או אחר, כל הנידון הוא שעל המורה לוותר על כספי הפיצויים המגיעים לה אם היא תחזור לאיוולתה והשאלה היא האם בזה יש אסמכתא?

והנה הרמב"ם (מכירה יא, ד) "הנותן ערבון לחברו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, והלה אומר ואם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך, אם חזר בו הלוקח קנה זה הערבון שהרי הוא תחת ידו, ואם חזר בו המוכר אין מחייבין אותו לכפול הערבון, שזו אסמכתא היא, ואסמכתא לא קנה. מקור דבריו למעשה הם מהגמ' בב"מ (מח:): "הנותן ערבון לחברו ואמר ליה אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך, נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי, רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא, רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונך" וכתב הב"י (חו"מ סי' רז סעיף יא) שהרמב"ם סבירא ליה דעד כאן לא פליג רבי יהודה אלא

המשך בעמ' 4

לבשר או בבשר עצמו ולכן הם אסורים. וכך פירש הב"ח גם כן בדעת ספר התרומה דלא אסר אלא כשהדג חתוך.

אולם הלכה למעשה דעת הרי"ף והרא"ש והטור והרשב"א והרא"ה והר"ן להתיר תולעים הנמצאים בבשר הדג ולאסור תולעים הנמצאים במעי של הדג.

וכן פסק השולחן ערוך והרמ"א בסי' פ"ד סעי' ט"ז שכתב, כל תולעים הנמצאים בבהמה בין שהם בין עור לבשר בין שהם במעיה אסורים והנמצאים בדגים במעיהם אסורים בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרים וכו' ויש מי שאוסר התולעים המתהווים לאחר שחיטה מכל דבר הטעון שחיטה. הגה: ונהגו להקל כסברא הראשונה.

ועתה הבוא נבוא אודות מין התולעים "אניסאקים" המצוי מאוד בזמננו בדגים ואופן היווצרותם בדג, כי על פי מחקרים רבים שנעשו בעולם (בעקבות תחלואה גדולה בעולם, ובפרט בשתי מדינות והן הולנד ויפן מאחר ובהולנד אוכלים לרוב מאוד את דג "הערינג" אשר יש בקרבו עשרות תולעים מסוג הנ"ל וכן ביפן אוכלים דגים נאים במין מאכל הנקרא "סושי") מחזור חי תולעים הללו הוא באופן כזה שישנם יונקים גדולים אשר בים (דולפין, כריש, או כלב ים, וגם בני האדם בעת אשר אוכלים את הדג שבו מצוי התולעת) אוכלים את הדג שמצוי בו התולעת בבטנו, והתולעת מטילה ביצים בקרבו של היונק והוא מוציא אותם חוץ לגופו דרך יציאותיו, והם יורדים לקרקעית הים ואחר איוה זמן הביצה בוקעת ויוצא ממנה גולם התולעת (שעדיין אינו תולעת) וישנו סרטן קטן מאוד הנקרא "שרימפס" שבוולע אותו, והסרטן הזה נאכל ע"י הדג סלמון או דגים האחרים והסרטן מתעכל בבטן הדג והגולם מתפתח בבטן הדג להיות תולעת, ושוב נאכל הדג בשלמותו על ידי היונקים הגדולים וכך ממשיך מחזור חדש ומתגלגל של התפתחות התולעים הללו.

ונמצא שמין תולעים הללו לא התפתח בבשר הדג כלל וכלל אלא בא דרך חוטמו של דג (במקרה שלנו דרך פיו) ויש איסור גמור לאכול דגים הללו בלא להוציא תחילה את התולעים, ומה שאנו רואים שהתולעים נמצאים גם בבשר הדג זה מחמת שבעת פתיחת בטן הדג לצורך ניקוי הדג, התולעים נוקבים את הדג לכיוון בשרו (וכל עוד הדג חי אינם יכולים לעשות כן על פי רוב, דחייתו של הדג מעכבת זאת) ומחמת כן נמצאים הם בבשר הדג ולא מחמת שהתפתחו בבשר הדג, וכן יש אופן שבעת שפורסים הדג לחתיכות אזי התולעים יוצאים ובאים ממקום למקום, ואם אכן קודם שינקו הדג יקפאו אותו בשלימותו אז יש סיכוי שלא יהיו תולעים בתוך בשר הדג.

ועל כן נראה שיש להקפיד ולרכוש את הדגים עם כשרות טובה שמקפידה על דברים הללו.

אכן ראיתי בספר אור לציון חלק ה שכתבו להתיר בזה מחמת שכל מקום שהמדע חולק על התלמוד אין לנו אלא דברי חז"ל ומאחר והם קבעו שתולעים שבבשר הדג מותרים הם, אין לנו לחוש לחכמי המדע כלל, ע"ש.

אולם כבר כתבנו לעיל שאין כאן סתירה בין חכמי המדע לחז"ל וכפי דברי המאירי וכן לפי דברי הב"ח בדעת שערי דורא שכל שהדג אינו שלם יש לאסור כל מקום שיש בו תולעים, וכן פסק בשו"ת שבט הלוי חלק ד סימן פג וחלק ז סימן כזו.

ועיין במשנה ברורה סימן שלו סעיף ג בשם התפארת ישראל שעפ"ד חכמי הטבע מי רגלים משביחין את הזרעים ולכן אסור להשתין על גבי קרקע זרועה ושלא כמו שכתב בשולחן ערוך להתיר, ואף שהמשנה ברורה כתב על זה שלא נהגו כן אבל לא חלק על זה בתוקף כיצד מתחשב הוא בחכמי הטבע.

וכן ראיתי עוד בספר פחד יצחק להגאון רבי יצחק למפרונטי (ערך צידה) שכתב שאין להרוג כינה בשבת, היפך המבואר בדברי חז"ל, מאחר וחכמי המדע הוכיחו שהם פרים ורבים והווייתם מן הביצים, ושהגאון רבי יהודה בריאל חלק עליו ע"ש.

ובאמת שבעניין זה שאנו רואים שחכמי המדע סותרים דברי חז"ל אם יש לשנות את הדין מחמת כן האריך בזה הגאון הרב משה לוי זצ"ל בספרו מנוחת אהבה חלק ג במילואים עמוד תנא ואילך ע"ש, אלא שבנידונו כבר כתבתי שאין סתירה בין חכמי הטבע לדברי חז"ל בענין התולעים שיש בבשר הדג וכו"ל.

עוד כתב באור לציון שאפילו אם נסכים לחכמי המדע בזה שהתולעים באו מחוץ לדג על פי תהליך הנ"ל, מכל מקום כיון שבעת שהדג בלע אותם היו קטנים הם במאוד מאוד בגודל שלא ניכר כלל לעין וכל כה"ג אין עליו איסור אכילה, הגע עצמך וכי יהיה אסור לאכול חיידקים, וכו', ע"ש.

אלא שבוה נראה כי המידע שעליו התבססו בספר אור לציון אינו מדויק, כי הן אמת שהביצים אשר בקרקעית הים אינם ניכרים לעין כלל, אבל כבר כתבנו שאחר כמה זמן הם בוקעות ויוצא מהן גולם אשר הוא ניכר לעין בהחלט ואותו אוכל הסרטן וכו' וכו"ל.

עוד טענה מצאתי כתוב אודות דג "הערינג" שהרי כל חכמי ישראל וקדושי עליון בדורות הקודמים היו אוכלים דג זה לרוב למאות ואלפים וחס ושלום לומר שאכלו שקצים ורמשים ועל כרחך לומר שמין תולעים הללו מותרים.

אלא שצריך לידע כי אין כל הדגים מלאים בתולעים הללו ורק אותם אשר צדים אותם הדייגים במעמקי האוקיינוס מאות קילומטרים מהחוף ושם מצויים היונקים הגדולים אשר מהם מתחיל מחזור התפתחות תולעים הללו, ובעבר היו צדים את הדגים קרוב לחוף וכפי ששמעתי מאת הרב אהרון וולקן שליט"א (מומחה מאוד וערך מחקרים גדולים ומקיפים בתחום כשרות הדגים) שבדקו בים התיכון ומצאו שעד מרחק של 35 ק"מ מהחוף אין מצוי תולעים הללו כלל, ועוד בדקו בים הבלטי ובים השחור וראו שישנם זמנים אשר אחוז התולעים שם עומדים על 4 אחוז בלבד, ולכן אין לחוש על מה שהיו אבותינו אוכלים הדגים הנ"ל כי היו צדים ממקומות שלא היה בהן חשש. ויש עוד מה לכתוב בזה וסייג לחכמה שתיקה.

ודע כי דג סלמון המיווא מאירופה (סלמון נורווגי) או ממדינת צ'ילה אין בו חשש של תולעים הנ"ל כלל וכלל מאחר ומגדלים את הדגים בכלובים בים ואינם יורדים לקרקעית הים לאכול את הסרטן וממילא אין בהם חשש כלל.

אולם חשש אחר יש בהם כי מאחר והם בכלובים מצוי על גביהם כינים וטפילים למיניהם למאות ואלפים ולמרות חומרי ההדברה שהמדינות המשקיעות בגידולן שמים במים, אין הדבר מועיל להוריד זאת לגמרי, ולכן מומלץ, או להוריד את העור ולשטוף ולבדוק את הדג מכל צדדיו, או שינקה היטב גם את העור.

ודגי סלמון המיובאים מסין אי אפשר במציאות מבחינה טכנית לנקותם כי יש בהם עשרות תולעים וכבר באותם המפעלים הגויים מנקים אותם מחמת הבריאות (ומנקים גם סרטן השרימפס מתולעים שבו, והוא נאכל בקרב הגויים לרוב שיקוציהם) וכפי שכתבתי לעיל שרבים מתים מתולעים הללו, אך אין הניקוי שלם והוא אינו יסודי, ויש גופי כשרות אשר רצו לנקות את הדגים הללו באופן יסודי אך מרוב כמות התולעים שהוצאו מהדג נעשה בשר הדג נקבים נקבים חלולים חלולים וכבר אינו ראוי לשיווק בצורתו ואולי יועיל לטחינה בלבד.

הלכה למסקנה:

יש לרכוש דגים אך ורק מגוף כשרות אשר מודע ואינו מתכחש לחומרת המצב וחורט על דגלו ניקוי יסודי במאה אחוז של הדגים וגם הייבוא הוא ממקומות ראויים וכו"ל.

וכאן המקום להעיר אודות מה שראיתי בהיותי משמש שליח ציבור באמריקה במדינת ניו יורק וראיתי מקרוב שיש יהודים שקונים דג סלמון ברשת של גויים הנקראת קוסטקו (באנגלית: Costco) והיא רשת חנויות הסיטונאות הגדולה ביותר בארצות הברית והתשיעית בעולם, ורוכשים הם שם מחמת שהמחיר מוזל, אולם בעיני ראיתי שם את התולעים הנ"ל מבצצים מבין בשר דגי הסלמון בעודם במקררים.

ולכן כל ירא ה' ירחיק עצמו מאלו הדגים וידע שאי אפשר במציאות לנקותם אם לא למי שהוא בקי מאוד במקצוע הזה, וברוך ה' ישנם מקומות רבים שיש בהם רשתות של יהודים ובהם דגים כשרים כנדרש.

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

באומר לו אכפול לך ערבונך אבל במחול לך לדברי הכל לא קנה, ומה שהגמ' אמרה "דיו שיקנה" הכי משמע דלא פליג אלא שלא יכפול לו ערבונך, אבל רש"י פי' "דיו שיקנה" דהיינו כנגד הערבון לא זה שיכפול ולא זה שימחול לו. וע"ז כתב הב"י נראה מדברי רש"י דאסמכתא שייכת אפי' במחילה.

יוצא לנו א"כ שלפי הרמב"ם במחילה אין בה את החיסרון של אסמכתא מהטעם הפשוט שחסרון גמירות דעת היא דוקא בעניין שצריך להוציא ולתת דבר שנימצא אצלו שאינו גומר בדעתו ליתנו במקום אסמכתא, אבל חוב שבין כך אינו בידו בזה גומר בדעתו למחול. אולם רש"י וראב"ד חולקים על הרמב"ם וסוברים שיש חסרון של אסמכתא, ואין גמירות דעת אף באופן של מחילת חוב. וכמו שכותב הטור בהמשך דבריו "והראב"ד השיג עליו במ"ש שהמוכר קונה את הערבון מפני שהוא בידו, וכן פירש"י שאף הלוקח אינו מוחל אם חזר בו".

ובשו"ע בסי' ר"ז (סעי' י"א) "הנותן ערבון לחבירו ואמר ליה אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך, אם חזר בו הלוקח - קנה זה הערבון, שהרי הוא תחת ידו ואם חזר בו המוכר - אין מחייבין אותו לכפול הערבון, שזו אסמכתא היא ולא קנה. הגה: ויש חולקין וסבירא להו דאפילו אם חזר בו הלוקח לא קנה המוכר אע"פ שהוא בידו אסמכתא לא קניא"ו. עכ"ל. הגהה זו היא כדברי הטור בשם רש"י וראב"ד וב"ש בשם הרא"ש... פי' הדבר, שאע"פ שהתחייבות כאסמכתא אינה מועילה אבל כשאין מדובר על התחייבות חדשה אלא ויתור על חוב קיים בזה דעת הרמב"ם שמועילה המחילה אפי' שהיא אסמכתא, משום שמחילה אינה צריכה קניין ומועילה בקלות, לכן מועילה אף באסמכתא, אולם לדעת רש"י אסמכתא יוצרת חיסרון בגמירות דעת גם לגבי מקרה של מחילה ולא מועילה.

השו"ע כאן פסק כהרמב"ם והרמ"א הביא את היש חולקין, ומשכך, בנידון המנהלת יכולה לטעון כמו הרמב"ם שאין בזה אסמכתא וממילא חתימתה על מסמך ויתור הוא קבילה, בפרט שהמנהלת מוחזקת בכספי הפיצויים. ולעומת זאת המורה [בפרט אם היא אשכנזיה היוצאת ביד רמ"א] יכולה לטעון קים לי כרש"י וראב"ד שיש בזה אסמכתא וחתימתה על המסמך אינו מחייב.

כל זה כתבתי לפי קוצ"ד וצו"מ ויימ"ן עבד לאל עליון, אני יגאל אלון ס"ט.

שור המצא פן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב מרדכי הלוי

הרב מרדכי הלוי זצ"ל, הידוע בכינוי הרב המלי"ץ, לא ידוע תאריך לידתו המדויק. היה שד"ר, דיין ופוסק בירושלים. תקופה קצרה שימש במשרת הראשון לציון.

אמנם שמו נודע פחות בקרב ההמון, אך כפי שנביא כאן היה רבי מרדכי איש אשכולות שלא חדל מלפעול עבור עם ישראל בארץ ובתפוצות, וכל גדולי ומאורי ישראל בתקופתו הכירו את גדולתו והעריכוהו.

רבי מרדכי נולד בירושלים. יש המייחסים אותו כבנו של הרב אהרן הלוי, מחכמי ישיבת בית אל בירושלים וידידו של מרן החיד"א. לפי השערה זאת, עליו מספר החיד"א בספרו מעגל טוב שנפגש עמו בתוניס בשנת תקל"ג, "והוא (רבי מרדכי) היה מכירני מירושלים, אבל אני הנחתיו נער, וזה שנים שהלך לאיזמיר, ושלחוהו שליח בשביל קהלות אזמיר שנשרפו, והיה שם כמה חודשים, והיה לו שם גדול שהוא חכם וזכרן, והיה יודע לשונם ומצא חן."

היה חתנו של הראשון לציון הרב משה מרדכי מיוחס בעל "**שער המים**", וישב בבית דינו יחד עם הרב אפרים נבון נכדו של בעל "**מחנה אפרים**". כבר בתקופה זו התפרסם כאחד מגדולי הדיינים בירושלים והוא חתום על פסקים, כרוזים והסכמות רבות יחד עם שאר גדולי העיר. תשובותיו מתקופה זו מופיעות בספרי חכמי דורו, כמו שמחת יום טוב (למהרי"ט אלגאזי), חקרי לב ועוד. אחר פטירת חותנו בשנת תקס"ו התמנה למלא את מקומו כראב"ד ירושלים וכראשון לציון במשך כשנה. יחד עמו ישבו בבית הדין הרב חזקיה יצחק מזרחי שרעבי (אביו של הרב רפאל אברהם שלום מזרחי שרעבי), הרב יעקב קוראל, הרב רפאל מיוחס, הרב אברהם אשכנזי, הרב שלמה משה סוזין והרב יעקב משה עייאש.

זמן קצר לאחר מכן ברח לקושטא מסיבה לא ברורה, ושם נפטר בשנת תקס"ז. הספידו חברו הרב רפאל יוסף חזן ונדפס בספרו מערכי לב. אחריו מונה לתפקיד הראב"ד והראשון לציון הרב יעקב משה עייאש.

רבי מרדכי הלוי עסק רבות בהדפסת ספרי ראשונים שלא ראו אור. הוא הוציא לאור מכתבי יד ספרי חידושים רבים, וביניהם: ספר אשי ה' של הרמב"ן (נדפס בתקנ"ד), חידושי הריטב"א על מסכת נדרים, ספר בית הבחירה למאירי על מספר מסכתות (תקנ"ה), ועוד. את הכתבים הוא מצא בספריות או השיג מאנשים פרטיים. לחלק מהספרים הוא הוסיף הגהות והערות אותם כינה בשם מאמר מרדכי. כן חיבר ספר על השולחן ערוך הקרוי אף הוא "מאמר מרדכי".

בספר תולדות גדולי איטליה מספר עליו הרב חננאל ניפוי: זכיתי להכירו כשבא בערי איטליה בשליחות עיה"ק ירושלים ת"ו, ומצאתיו רב מובהק מאוד בתלמוד ופוסקים, כמאן דמנח ליה בכיסתיה, ועל ידו נדפסו תורתן של ראשונים, וגם הוא חכם כולל כתב חבור גדול נקרא "מאמר מרדכי".

פוכנה לקרב או פוכנה לנצח??

בפרשה שלנו יעקב אבינו עולה לארץ ישראל ומבין שעשיו אחיו יוצא לקראתו למלחמה על מנת להורגו והוא מכין את עצמו לכך ב-3 סוגי הכנות: בדורון, תפילה ומלחמה. יעקב אבינו מודע לעובדה שמלחמה כוללת אבדות והוא בחכמה עושה הכול על מנת למזער נזקים, "ויירא יעקב מאוד וייצר לו" - שמא ייהרג ושמא יהרג אחרים. קורה לך ביומים שאת מותשת מכל מיני התמודדויות סביב ניהול הבית, אתגרי חינוך-זוגיות-פרנסה, השוטף ששוטף כל חלקה טובה, המצב המתוח בארץ ובעולם, ועוד התמודדויות שנקרות לך בדרך? לפעמים, יש התמודדויות שנכפות עליך. איך להתמודד עם זה? אספתי תובנות מהדרך של בחיר האבות כאשר בא להתמודד עם מלחמה שנכפית עליו תוכלי לקחת את העקרונות הללו אל תוך חיי היומיום שלך צידה לדרך בהתמודדויות הפרטיות שלך.

דעי את כוחותיך

כשמשהו נופל עליך, מפתיע אותך או מבהיל אותך כדאי לעצור לרגע להבין מול מה את עומדת, איזה סוג של אתגר זה? האם אתגר חיצוני? איך נכון לי להתמודד איתו? שמא מדובר במאבק פנימי? כי כשהרגשות שלך משתלטים עליך, קל יותר להתבלבל. קחי כמה רגעים של שקט וחשבי על המצב. הסדר בראש, יעזור לך להבין איך נכון לך להתמודד, להגיב, לבחור, לבחור איך לא. האם את במצב שמאפשר לך תגובה הולמת, או שאת עייפה או רעבה או כל מיני וזה פשוט לא ילך, אולי בחירה של חוסר תגובה היא הצעד הנכון כרגע. אחרי שיש תוכנית פעולה - כבר הרבה יותר קל ויותר מזה יש תוכנית איך לפעול או פחות פועלים מהרגש, פועלים בצורה יותר מנוהלת ומתונה ויש מה שמנחה את דרך התגובה שלך, ועוזר לך בזמן אמת להיות יותר מכוונת מטרה ומי שאת באמת.

דעי את האויב

בשלב הזה תביני מול מי או מה הקושי נוצר. הרבה פעמים אלו טריגרים פנימיים שלא קשורים לזהות של מי שמולנו, אלא סיפור פנימי שצריך לדעת להתנהל בתוכו וזה חשוב. את עשויה להרגיש שלפעמים הרגשות שלך מנהלים אותך, נפגעת? נעלבת? מוצפת? מרגישה אפס? מחקו אותך אולי? ההבנה הזו היא קריטית בשלבי הפעולה. כי לרוב בהתבוננות תשכילי לראות כי הצד השני כלל לא התכוון לדבר הזה אלא אצלו זה היה משהו שהוא אפילו לא חשב שיכול לעורר אצלך את המקום זה. למשל ילד שעונה לך בצורה בוטה יתכן שהוא עושה את זה כדי להצחיק כמה אנשים ברקע, או כדי להשיג רווח אחר ודרך כלל לא כדי לפתוח מולך חזית. וגם אם הצד השני אכן התכוון לכך הרבה פעמים יש פה סיפור פנימי שמשותף אתו פעולה ולכן זה מקפיץ אותך.

ניהול המערכה באמצעות 3 הכנות:

מהרגע שקלטת שזה הסיפור - התפקיד העיקרי שלך הוא לנהל את הרגשות ולא לתת להם לנהל אותך. וכך את יכולה לקחת אחריות על מה שיקרה פה בסיטואציה כי כל עוד את מנוהלת ע"י הרגשות, את מרגישה לא בשליטה ואז עלולות לבוא לידי ביטוי כל מיני מחשבות, רגשות והתנהגויות נלוות שלא היית רוצה לארח, והם בעצם מעוררים קולות פנימיים שמייצרים בד סערה.

- **תפילה** - הנשק העיקרי בכל זמן מצב ועניין בחיים - הקב"ה שהוא בעל הכוחות כולם והביא אותך לניסיון הזה, באהבה, לגדל אותך ולעזור לך להגיע לתיקון הנפש. מולו את מתפללת ומבקשת כל וככל שליבך מבקש: רבש"ע שאני אוכה להצליח לבנות את האישיות של הילד הזה, להצליח לבנות את האישיות שלי במקום הזה מול הרגש, ההתנהגות או הדבר שמצר את צעדיי, תעזור לי בהתמודדות תשלח לי ס"ד, תודה אבא על כל הפעמים שעזרת לי שכיוונת אותי שהובלת אותי, תנהיג אותי גם הפעם לטובה ולברכה.
- **דורון** - ההבנה הזו שגם אותו קול "מזיק", כביכול, זה שמשפריץ ממך את ההתנהגות הבלתי רצויה - גם הוא מתנה לחיים שלך והוא בא כדי להגן עלך ממשו, ההכרה הזו בטוב שהוא נותן לך, ובהגנה שאת כן רוצה ממנו, היא מתנה לחיים, עצם ההכרה בזה שצריך אותו מידי פעם, מקטינה את העוצמה של "הפגיעה" שאותו קול חווה ומאפשרת לו קיום בלי תנאים ואז הוא יותר רגוע ופחות חרד על קיומו עצם ההכרה ברגש וניתן המקום פותחת לך את האפשרות הראשונה לנהל אותו להבין שהוא חלק ממך ואת שומרת עליו ממקום בוגר ואחראי ומנהלת אותו.
- **הכנה במלחמה** - אין ספק שבסוף צריך גם אסטרטגית מלחמה, כמו יעקוב אבינו שחצה את המחנה ל2 את לא רוצה לוותר על הכול. תגדירי לעצמך מהו קו אדום מבחינתך? תגדירי על מה את מוכנה לוותר ועל מה לא בשום אופן? הבהירות הפנימית תיתן לך כוח ונחישות וממילא תקטין את הרעשים מסביב.

בסופו של יום הכנה בשלש המישורים תביא אותך רגועה ומוכנה הרבה יותר לשדה הקרב ובע"ה גם תנצחי!!!

האתגר השבועי

תתחילי עם צעד קטן שיפתח לך צוהר לעולם מלא שלווה: נסי להקשיב לעצמך ברגעים המאתגרים, מהו הקול הפנימי שלך? מה את חווה שם? איזה רגש? ולתת לו מקום של הבנה שהוא בא כדי לעזור לך ולהגן עליך, בסופו של יום הוא לטובתך, תזמיני אותו לשיחה איך יחד אתם מצליחים לעבור את הקושי, בטוחה שיהיה לו מה לחדש לך...

שבת שלום יקירה, מאה לאה, לאה ושקט פנימי!!!!

לאהרה דבן

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים